

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 53 · MATURA USTNA 2027–2028

PRZEDWIOŚNIE · KONTEKST: LALKA

UTOPIA KONTRA BŁOTO

Pytanie jawne 53: „Utopijny i realny obraz rzeczywistości. Omów zagadnienie na podstawie Przedwiośnia Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Lalka Bolesława Prusa.

TEZA W JEDNYM ZDANIU

Żeromski nie każe wyśmiać utopii.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Żeromski nie wyśmiewa utopii szklanych domów, lecz konfrontuje ją z biedą, Nawłocią i doświadczeniem rewolucji.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Szklane domy i idealizowana Izabela uczą, że marzenie ma sens, dopóki nie każe ignorować faktów i ludzi.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Trzy zestawienia — szklane domy i biedna Polska, Nawłóć i Chłodek, obietnice rewolucji i ich skutki. Przy każdym: co obiecuje obraz idealny, co odśtania doświadczenie. Kontekst: idealizacja Izabeli. Wniosek: marzenie ma sens, kiedy pomaga zobaczyć cel. Traci sens, kiedy każe przeoczyć człowieka, który stoi w błocie tuż przed twoim domem.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy Żeromski każe odrzucić marzenie o lepszym świecie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Marzenie może wskazać cel i obudzić nadzieję. Trzeba jednak skonfrontować je z faktami oraz pytać o koszt zmiany dla konkretnych ludzi.

2. Szklane domy — Co obiecuje opowieść Seweryna i co Cezary widzi po przyjeździe?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Szklane domy mają być tanie, czyste i dostępne także dla pracujących. Cezary znajduje w Polsce błoto, ubóstwo i zniszczenia. Opowieść ojca jest wizją, nie opisem zastanego kraju.

3. Nawłóć i Chłodek — Dlaczego zamożny dwór nie daje pełnego obrazu społeczeństwa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Komfort i zabawy w Nawłóci są prawdziwe, lecz obok istnieje Chłodek i życie bezrolnych komorników w sąsiednich wsiach. Cezary odkrywa nierówność ukrytą za dworską idyllą.

4. Kontekst — Jaką idealizację przeżywa Wokulski w Lalce?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wokulski buduje wyidealizowany obraz Izabeli. Rozmowa Izabeli i Starskiego w pociągu zderza go z realną relacją. To osobista analogia mechanizmu rozczarowania; u Żeromskiego stawka jest także społeczna.

5. Pytanie komisji — Czy szklane domy to naiwność, czy potrzebne marzenie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Jedno i drugie: naiwne jako opis Polski, potrzebne jako cel, do którego warto dążyć.

6. Pytanie komisji — Dlaczego Nawłóć jest „utopią”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI To zamknięty świat zabawy, który nie widzi biedy tuż obok. Szczęście nielicznych na tle nędzy wielu.